

Cuprins

Introducere	7
-------------------	---

Ileana Nicoleta Sălcudean

I. Scriere creativă. Comunicare

1. Creativitatea. Gândirea creativă. Intenționabilitatea comunicării	11
1.1. Creativitatea.....	11
1.2. Tipuri de gândire	15
1.3. Tipuri de inteligență	19
1.4. Semiotica	23
1.5. Limbă – Vorbire – Limbaj	23
1.5.1. Denotația și conotația.....	26
1.6. Perspective asupra limbajului	29
2. Scriere creativă. Lectură creativă.....	37
2.1. Teoria genurilor.....	37
2.2. Stil/ Stilistică	42
2.2.1. Estetica – între știință și artă	45
2.3. Scrierea creativă – disciplină vs. profesie	50
2.3.1. Triunghiul autor – text – cititor	53
2.3.2. Transtextualitatea: intertextualitatea, paratextualitatea, hypotextualitatea, arhitextualitatea.....	61
3. Bibliografie	67

Emma Teodora Stănescu

II. Scrierea creativă ca Artă

4. Artă. Literatură. Scrierea creativă	73
4.1. Criteriile artei	76
5. Produsul creativ	83
5.1. Supremația textului în defavoarea autorului	83
5.2. Efectul consumerismului asupra artei și a textului ca produs creativ	88
5.3. Textul ca produs în mediul online	94
5.3.1. Textul online	95
5.3.2. Scrierea creativă online	97
5.3.3. Digitalizarea scrierii creative	100
6. Procesul creativ	105
6.1. Etapele procesului creativ. Hărți mentale	105
6.2. Acte și acțiuni. Procesul scrierii creative	110
6.3. Finalitatea procesului creativ și artistic	117
7. Scrierea creativă ca artă	125
7.1. Vocea, universul, imaginea, povestea	125
7.2. Scriitorul ca artist	132
8. Bibliografie	135

Introducere

Acest manual s-a născut în urma unui proiect desfășurat de cadre didactice și studenți ai Facultății de Teatru și Televiziune, care a inclus și un atelier de scriere creativă organizat de autoarele acestei cărți. Atelierul de scriere creativă s-a derulat în perioada martie–iunie 2013, în Penitenciarul Gherla, secția exterioară Cluj-Napoca, cu 30 de persoane private de libertate. Punctul de plecare a fost ideea de a publica un volum care să conțină ca studiu de caz atelierul din penitenciar, cu detalii despre fiecare întâlnire, texte cu exerciții de scriere realizate de deținuți, dar și notițele și câteva file de jurnal ale instructoarelor.

În timpul acestui proces de a pune în practică ideea legată de atelier, am realizat că, înainte de publicarea acestui studiu de caz, e necesară apariția inițială a unei alte cărți, un manual care să abordeze din punct de vedere teoretic scrierea creativă.

Deși este în ascensiune, scrierea creativă încă își caută locul ca disciplină între practicile pedagogice și tradiția modelului de tip atelier¹. Teoriile cu privire la triunghiul autor - text - cititor urmează practicile pedagogice care tratează sensul și procesul de compoziție. Modelul atelierului, frecvent folosit în scrierea creativă, deși criticat pentru lipsa de „rigoare și inteligență”, reprezintă de fapt extinderea acestui model și colaborarea cu alte discipline, cum ar fi arta performativă, tehnologia digitală și studiile de film.² Acest format facilitează oportunitățile de cumulare de noi competențe și dezvoltarea creativității pentru scriitori.³ Scrierea creativă încurajează și dezvoltă abilități de scriere prin explorarea diferitelor genuri și provoacă creativitatea la niveluri diferite: lectură creativă, interpretare/ analiză creativă,

¹ Dianne Donnely, *Establishing Creative Writing Studies As an Academic Discipline*, USA, University of South Florida, 2009, p. vi, *School Theses and Dissertation*, accesat la: <http://scholarcommons.usf.edu/etd/3809>, în noiembrie 2012.

² *Ibidem*, pp. 3-5.

³ *Ibidem*, p. 5.

scriere creativă. Prin exerciții de scriere este stimulată și învățarea în cadrul grupului, se încurajează evaluarea și feedback-ul în scopul de a experimenta diferite tipuri de analiză și de a reflecta asupra procesului scrierii.

Înțelegerea diferitelor contexte socio-culturale este un element-cheie în adaptarea stilului scris la un anumit tip de public. Există o relație funcțională dintre literatură și societate. Întrebările noastre descoperă opera, coexistența cu alte opere o modifică.

Scriitorul este un artist în sensul în care caută să redea, cu mijloacele de comunicare specifice mediului creativ, ceva din sensul profund al vieții. Moartea autorului și izolarea textului de creatorul său preced consumerismul instalat în anii '70 al cărui impact în artă este definitiv. Procesul creativ și artistul ca persoană își pierde rolul, produsul creativ fiind expus atât ca bun comercial, cât și ca produs cultural.⁴ În acest context, literatura este transformată într-un bun de consum, un obiect de manipulare a maselor. Accesibilizarea internetului duce la o schimbare de paradigmă în relațiile autor-text, autor-public, text-autor.

Creativitatea este stimulată de surse exterioare. Contextul acțiunii scrierii creative include structurile sociale, precum și dispozițiile și intențiile, înțelesul cultural și mediul fizic – toate micro și macroelemente istorice, culturale, sociale, geografice, naționale.⁵ Acțiunea scrierii presupune un transfer continuu între lumea ficțională, condusă de o gândire reflectivă, și universul productiv, condus de o gândire activă.⁶ Scrierea creativă din perspectiva scriitorului ca artist, precum și motivațiile scrierii sunt câteva dintre temele abordate în manualul nostru.

Ne-am încumetat să abordăm tărâmul vast și difuz al scrierii creative din două perspective. **Partea întâi** tratează scrierea creativă din perspectiva *comunicării*, analizând aspecte referitoare la gândirea creativă, intenționalitatea comunicării, teorii despre creativitate, problematici legate de limbă și limbaj, stiluri, genuri, estetică, o incursiune în evenimentul interdisciplinar al lecturii creative, diferite demarcații și receptări cu privire la triumphiul autor-text-cititor, dialogul dintre texte, hibridizare și transtextualitate etc.

⁴ Graeme Harper, *On Creative Writing*, Bristol/ Tonawada, Multilingual Matters, 2010, p. 11.

⁵ *Ibidem*, p. 45.

⁶ Todd Lubart, *In Search of the Writer's Creative Process*, în *The Handbook of Creative Writing*, Edinburgh, Edinburgh University Press 2007, p. 158.

Partea a doua tratează scrierea creativă din perspectiva *artei*, analizată atât ca *proces creativ* (etapele procesului creativ, hărțile mentale, finalitatea procesului creativ, procesul scrierii, fluxul creativ) cât și ca *produs creativ* (impactul consumerismului asupra produsului creativ, produsul creativ în mediul online, digitalizarea scrierii creative). La nivelul textului, cele patru aspecte definitorii (vocea, universul, imaginea, povestea) asociază textul creativ artei.

Demersul nostru nu este exhaustiv, am selectat o parte din tematicile și direcțiile posibil de abordat atunci când discutăm despre scrierea creativă, dar ne-am propus și să problematizăm anumite aspecte legate de această disciplină prin exercițiile și temele de discuții propuse.

Fiecare capitol introduce tema în discuție, expune teoria, conceptele și noțiunile prin referire la autori consacrați, subliniază ideile importante prin concluzii, recomandă bibliografie orientativă, propune exerciții sau teme de discuții pentru fixarea conceptelor.

Dorim să venim în întâmpinarea studenților sau a celor interesați care studiază această disciplină și doresc să înțeleagă anumite aspecte și mecanisme teoretice care stau la baza scrierii creative, în speranța că acestea le vor fi de folos în procesul scrierii creative, dar și în formarea unor păreri proprii și avizate în legătură cu această disciplină.

Dorim să continuăm acest manual și cu un volum complementar, aplicat, care să conțină și alte aspecte referitoare la scrierea creativă, precum și studiul de caz al unui atelier realizat într-un mediu specific, cu un grup de persoane private de libertate.